

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Кафедра фінансів та економічної безпеки

07/03-375M

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять та
виконання самостійної роботи
з навчальної дисципліни «Фінанси»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за
освітньо-професійною програмою
«Фінанси, банківська справа та страхування»
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та
фондовий ринок»
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано науково-
методичною радою з якості
ННІ економіки та менеджменту
Протокол № 1
від 3 вересня 2025 року.

Рівне – 2025

Методичні вказівки до практичних занять та виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни «Фінанси» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» денної та заочної форм навчання [Електронне видання] / Мельник Л. В., Кондрацька Н. М. – Рівне : НУВГП, 2025. – 27 с.

Укладачі: Мельник Л. В., д.е.н., професор кафедри фінансів та економічної безпеки; Кондрацька Н. М., к.е.н., доцент кафедри фінансів та економічної безпеки.

Відповідальний за випуск: Мельник Л. В., д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів та економічної безпеки.

Керівник групи забезпечення спеціальності:

Кондрацька Н. М., к.е.н., доцент кафедри фінансів та економічної безпеки.

Шифр попередньої версії МВ: 06-03-350 М

ЗМІСТ

1. Загальні рекомендації до вивчення дисципліни.....	3
2. Плани практичних занять	3
3. Задачі для самостійного вирішення.....	5
4. Методичні рекомендації та приклади розв’язку задач	15
5. Ситуативні вправи.....	19
6.Завдання для самостійної роботи	20
7. Рекомендована література	24

©Л. В. Мельник,
Н. М. Кондрацька, 2025
© НУВГП, 2025

1. ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дані методичні вказівки розроблені для студентів денної та заочної форми навчання першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». Методичні вказівки мають за мету надати допомогу студентам у підготовці до практичних занять та складанні підсумкових модулів з дисципліни «Фінанси».

В даній розробці наводяться основні питання підготовки студентів до практичних занять, задачі для вирішення, перелік тем самостійної та індивідуальної роботи, а також перелік рекомендованої літератури.

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття 1.

Теоретичні основи функціонування і розвитку фінансів

Сутність і відмінні ознаки фінансів. Функції фінансів. Призначення та роль фінансів. Генезис і еволюція фінансів. Становлення та розвиток фінансової науки. Фінансова інклюзія в контексті сталого розвитку.

Література [9, 12, 13, 16, 17, 18, 22, 35, 37, 52]

Практичне заняття 2.

Податки та податкова система

Сутність і функції податків. Класифікація податків. Податкова система і податкова політика України.

Література [3, 8, 11, 12, 13, 14, 16, 18, 23, 39, 41, 47]

Практичне заняття 3.

Бюджет та бюджетна система

Економічна сутність і призначення державного бюджету. Бюджетна система України. Бюджетний процес в Україні.

Література [2, 3, 5, 6, 10, 12, 13, 15, 18, 21, 25, 25, 27, 33, 34, 50]

Практичне заняття 4.

Бюджетний дефіцит і його вплив на розвиток економіки

Сутність, джерела формування і класифікація доходів бюджету. Сутність, склад і структура видатків державного бюджету. Бюджетний дефіцит: суть види, види та джерела покриття.

Література [2, 3, 5, 6, 10, 12, 13, 15, 18, 21, 25, 25, 27, 33, 34, 50]

Практичне заняття 5.

Державний кредит і державний борг

Сутність, функції та форми державного кредиту. Класифікація державних позик і джерела їх погашення. Державний борг, його формування і обслуговування.

Література [2, 3, 5, 6, 10, 12, 13, 15, 18, 21, 25, 25, 27, 33, 34, 50]

Практичне заняття 6

Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання

Сутність та функції місцевих фінансів. Місцеві бюджети – фінансова основа місцевого самоврядування. Збалансування місцевих бюджетів.

Література [1, 2, 3, 4, 5, 6, 10, 12, 13, 15, 18, 21, 25, 25, 27, 33, 34, 50]

Практичне заняття 7.

Фінанси суб'єктів господарювання

Фінансові відносини суб'єктів господарювання. Фінансові ресурси підприємств, їхній склад і джерела формування. Особливості фінансів підприємств різних форм власності та видів діяльності.

Література [7, 13, 14, 16, 17, 35, 39, 40, 41, 46, 47]

Практичне заняття 8.

Фінанси домогосподарств

Теоретичні основи фінансів домогосподарств. Бюджет домогосподарства, його структура. Заощадження домогосподарств, їх класифікація, мотиви та чинники.

Література [9, 12, 13, 16, 17, 18, 23, 26, 29, 33, 34, 35, 41, 50]

Практичне заняття 9.

Фінансовий ринок

Поняття фінансового ринку та його структура. Об'єкти та суб'єкти фінансового ринку. Характеристика окремих сегментів фінансового ринку.

Література [13, 16, 17, 18, 20, 24, 28, 29, 30, 31, 32, 43, 48]

Практичне заняття 10.

Фінансова безпека: сутність та механізм забезпечення

Економічна безпека як багаторівнева система: поняття та базові елементи. Фінансова безпека: сутність і місце в системі економічної безпеки. Механізм та системи забезпечення фінансової безпеки.

Література [10, 12, 16, 17, 18, 19, 41, 46, 47]

Практичне заняття 11.

Міжнародні фінанси

Сутність і призначення міжнародних фінансів. Міжнародні фінансові організації і міжнародні фінансові інституції. Міжнародний фінансовий ринок.

Література [12, 16, 17, 18, 38, 42, 44, 45, 51, 52]

3. ЗАДАЧІ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИРІШЕННЯ

Задача 1. Визначити величину податку на прибуток та ПДВ, які підприємство сплатить до бюджету. Виручка від реалізації становить 850 тис. грн. (в.т. ПДВ), собівартість реалізованої продукції 705 тис. грн. (в.т. ПДВ), доходи від продажу зайвого устаткування 125 тис. грн., доходи від купівлі-продажу цінних паперів 25 тис. грн. Витрати на заробітну плату становлять 28 тис. грн.

Задача 1. На основі наведених даних визначити суму податків і зборів, що сплатить підприємство до бюджету за грудень місяць.

Показники	Значення
Витрачено на придбання сировини (в т.ч. ПДВ), тис. грн.	2,1

Показники	Значення
Витрачено на придбання матеріалів, тис. грн.	3,4
Нараховано ЗП, тис. грн.	2,7
Виручка від реалізації продукції (з ПДВ), тис. грн.	78,9

Задача 3. На основі наведених даних визначити суму податків і зборів, що сплатить підприємство третього класу професійного ризику виробництва до бюджету та державних цільових фондів за грудень місяць.

Показники	Значення
Витрачено на придбання сировини (в т.ч. ПДВ), тис. грн.	7,6
Витрачено на придбання матеріалів, тис. грн.	3,7
Нараховано ЗП, тис. грн.	32,5
Виручка від реалізації продукції (з ПДВ), тис. грн.	67,5
Ставка акцизного збору за 1л 100% спирту	18
Імпортовано пляшок горілки, об'ємом 0,5 л.	3600
Міцність горілки, %	40

Задача 4. На основі наведених даних визначити суму податків і зборів, що сплатить підприємство до бюджету та державних цільових фондів за грудень місяць.

Показники	Значення
Витрачено на придбання сировини (в т.ч. ПДВ), тис. грн.	2,8
Витрачено на придбання матеріалів, тис. грн.	3
Нараховано ЗП, тис. грн.	12,7
Виручка від реалізації продукції (з ПДВ), тис. грн.	128,9
Площа земельної ділянки, що перебуває в користуванні, га (зайнята багаторічними насадженнями)	30
Вартість 1 га земельної ділянки	320

Задача 5. На основі наведених даних визначити суму податків і зборів, що сплатить підприємство до бюджету та державних цільових фондів за звітний період.

Показники	Значення
-----------	----------

Показники	Значення
Витрачено на придбання сировини (в т.ч. ПДВ), тис. грн.	39,8
Витрачено на придбання матеріалів, тис. грн.	14,7
Нараховано ЗП, тис. грн.	16,6
Виручка від реалізації продукції (з ПДВ), тис. грн.	159,7
Ціна погашення облігацій, грн.	1800
Кількість облігацій, шт.	140
Термін погашення облігацій, днів	320
Річний % що сплачується по купонним облігаціям	82
Ціна придбання, грн.	2110
Витрати на проведення операцій, грн./обл.	88
Купонні облігації були придбані на вторинному ринку.	

Задача 6. На основі наступних вихідних даних визначити величину централізованих та децентралізованих фінансових ресурсів:

Показники	Сума, тис. грн.
Доход від реалізації продукції у т.ч. ПДВ	20510
Інші операційні доходи	820
Отримано безповоротну фінансову допомогу	600
Виробничі витрати у т.ч. з ПДВ	11500
Витрати на виробничу рекламу	320
Сплачено дивіденди акціонерам	600
Передплачено журнал на виробничі цілі	130

Задача 7. Визначити величину централізованих та децентралізованих фінансових ресурсів, використовуючи наступні дані:

Показники	Сума, тис. грн.
Доход від реалізації товарів	15700
Придбано долари США по курсу 5,3 грн.	450
Продано долари США по курсу 5,35 грн.	280
Придбана туристична путівка	1200
Виробничі витрати	7800

Задача 8. На основі наступних вихідних даних визначити величину централізованих та децентралізованих фінансових ресурсів:

Показники	Сума, тис. грн.
Доход від реалізації продукції	20510
Інші операційні доходи	820
Отримано безповоротну фінансову допомогу	600
Виробничі витрати	11500
Витрати на виробничу рекламу	320
Сплачено дивіденди акціонерам	600
Передплачено журнал на виробничі цілі	130

Задача 9. На основі наступних вихідних даних визначити величину централізованих та децентралізованих фінансових ресурсів:

Показники	Сума, тис. грн.
Доход від реалізації продукції	6200
Інші операційні доходи	1620
Отримано безповоротну фінансову допомогу	2400
Виробничі витрати	5030
Сплачено штрафи за невиконання умов договору	18100
Передплачено журнал „Наталі”	200

Задача 10. На основі наступних вихідних даних визначити величину централізованих та децентралізованих фінансових ресурсів:

Показники	Сума, тис. грн.
Доход від реалізації продукції	59100
Інші операційні доходи	4960
Отримано безповоротну фінансову допомогу	6400
Виробничі витрати	43100
Витрати на виробничу рекламу в межах норм	5300
Сплачено дивіденди акціонерам	23400
Сума ПДВ включена до матеріальних витрат	4500
Передплачено журнал на виробничі цілі	1120

Задача 11. Використовуючи нищенаведені показники визначте розмір податкових і неподаткових надходжень державного бюджету.

ПОКАЗНИКИ	Виконано за січень-березень, грн.
Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності	446 947 548,00
Акцизний податок з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції)	260 760 720,71
Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції)	4 294 692 655,76
Ввізне мито	1 675 619 519,76
Вивізне мито	121 902 331,30
Від урядів зарубіжних країн та міжнародних організацій	9 092 726,10
Доходи від власності та підприємницької діяльності	911 609 728,16
Збір за спеціальне використання води	117 668 917,38
Збір за спеціальне використання лісових ресурсів	22 426 569,51
Інші неподаткові надходження	447 738 537,46
Кошти від продажу землі	39 956 819,26
Кошти від продажу землі і нематеріальних активів	39 956 819,26
Надходження від продажу основного капіталу	8 982 181,87
Офіційні трансферти від органів державного управління	605 537 599,79
Плата за користування надрами	173 483 243,59
Податок на додану вартість	29 250 558 475,91
Податок на доходи фізичних осіб	1 276 782 930,97
Податок на доходи фізичних осіб – шахтарів	5 606,77
Податок на доходи фізичних осіб від інших видів діяльності	11 157 442,37
Податок на доходи фізичних осіб від отриманого платником доходу внаслідок прийняття ним у спадщину майна, коштів, майнових чи немайнових прав	1 465 620,73
Податок на доходи фізичних осіб від продажу нерухомого майна та надання нерухомості в оренду (суборенду), житловий найм (піднайм)	26 047 313,63
Податок на доходи фізичних осіб від продажу рухомого майна та надання рухомого майна в оренду (суборенду)	5 905 061,94
Податок на прибуток підприємств	11 437 951 049,04
Рентна плата, збори на паливно-енергетичні ресурси	5 380 300 385,56

Задача 12. Проаналізуйте структуру внутрішнього боргу України та зробіть висновки.

Класифікація боргу за типом кредитора	Державний внутрішній борг, грн.
Заборгованість за позиками, одержаними від нефінансових державних підприємств	435 245,33
Заборгованість за позиками, одержаними від нефінансового приватного сектора	337 543 435,45
Заборгованість за позиками, одержаними від Національного банку України	5 235 249 567,00
Заборгованість за позиками, одержаними від органів управління іноземних держав	10 657 543 149,22
Заборгованість за позиками, одержаними від іноземних комерційних банків	15 920 573 446,70
Зовнішня заборгованість, не віднесена до інших категорій	80 335 501 676,00
Заборгованість за позиками, одержаними від міжнародних організацій економічного розвитку	84 608 870 389,52
Внутрішня заборгованість, не віднесена до інших категорій	139 431 448 700,00
Заборгованість за позиками, одержаними з державних фондів	2 114 653 345,44
Заборгованість за позиками, одержаними з бюджетів нижчих рівнів	456 335 456,55
Заборгованість за позиками, одержаними від інших фінансових установ	678 223 444,82

Задача 13. Проаналізуйте динаміку операцій із державним боргом України та зробіть висновки.

Зміст операції, млн. грн.	2010	2011
Державні внутрішні запозичення	10 441,97	35 369,29
Погашення державного внутрішнього боргу	-9 034,36	-15 086,25
Обслуговування внутрішнього державного боргу	3 356,99	7 176,86
Державні зовнішні запозичення	13 137,41	24 146,15
Погашення державного зовнішнього боргу	-6 222,81	-7 116,88
Обслуговування зовнішнього державного боргу	1 263,53	3 326,08

Задача 14. Проаналізуйте показники виконання плану фінансування загального фонду державного бюджету за борговими зобов'язаннями

Показники, грн..	План	Виконано
Фінансування за борговими операціями		
Запозичення		
Внутрішні запозичення		
Довгострокові зобов'язання	40 510 001 000,00	13 289 999 000,00
Середньострокові зобов'язання	8 968 511 100,00	7 387 194 294,09
Короткострокові зобов'язання та векселі	13 502 347 300,00	12 965 610 924,35
Зовнішні запозичення		
Довгострокові зобов'язання	30 836 019 600,00	11 874 300 000,00
Середньострокові зобов'язання		23 991 351 311,07
Короткострокові зобов'язання та векселі		15 842 600 000,00
Погашення		
Внутрішні зобов'язання		
Довгострокові зобов'язання	19 000,00	19 000,00
Середньострокові зобов'язання	3 404 443 000,00	3 404 442 920,00
Короткострокові зобов'язання та векселі	16 152 832 200,00	16 152 832 163,90
Інші зобов'язання	132 252 800,00	132 252 709,67
Зовнішні зобов'язання		
Довгострокові зобов'язання	2 998 006 900,00	2 919 658 871,66
Середньострокові зобов'язання	3 391 218 400,00	3 285 285 714,36

Задача 15. Підприємець протягом року 6 місяців отримував чистий дохід, 2 місяці діяльність не велася, 4 місяці він мав збитки:

Період	чистий дохід
Січень	20 000
Лютий	0
Березень	15 000
Квітень	-5 000
Травень	500
Червень	-4 000
Липень	12 000
Серпень	-6 000
Вересень	12 000
Жовтень	0
Листопад	22 000
Грудень	-5 000

Чистий дохід	61 500
--------------	--------

Який розмір єдиного соціального внеску сплатить підприємець за результатами року?

Задача 16. Працівникові у січні нараховано заробітну плату в сумі 12000 грн. Лікарняний за дні хвороби у січні – 2000 грн. Сума винагороди за договором цивільно-правового характеру (за виконання послуг) – 5000 грн. Яка сума єдиного внеску за звітний місяць?

Задача 17. Фізична особа виконувала роботи за цивільно-правовим договором у січні та отримала винагороду у сумі 7000 грн. Яка сума єдиного внеску за звітний місяць?

Задача 18. Працівникові нараховано зарплату за січень – 8000 грн. Лікарняний за дні хвороби у січні – 1000 грн. Яку суму слід зазначити у звітності з ЄСВ для застрахованої особи?

Задача 19. Працівникові нараховано зарплату за січень – 10000 грн. Відпускні за дні відпустки у січні – 5000 грн. Яку суму слід зазначити у звітності з ЄСВ для застрахованої особи?

Задача 20. Визначити валовий прибуток підприємства. Чистий дохід – 510 тис. грн., виробнича собівартість реалізованої продукції – 328,3 тис. грн., нерозподілені постійні витрати – 5,6 тис. грн., наднормативні виробничі витрати – 6,2 тис. грн..

Задача 21. Обсяг продажу виробів – 1900 од., гуртова ціна виробу – 10 грн., ЧД – 19000 грн., змінні витрати – 15000 грн., постійні витрати – 4000 грн. Визначити валовий прибуток при даному обсягу продажу та за умови продажу 2500 од.

Задача 22. Визначити операційний прибуток підприємства у плановому періоді.

1. Витрати підприємства у звітному періоді:
 - Виробнича собівартість товарної продукції – 6800 тис. грн.
 - Адміністративні витрати – 540 тис. грн.
 - Витрати на збут – 400 тис. грн.
 - ЧД підприємства отриманий у звітному періоді – 9714 тис. грн.
2. Зниження виробничої собівартості товарної продукції за планом – 1 %
 - Планове зниження адміністративних витрат – 1,5 %
 - Ріст обсягу продажу продукції у плановому періоді – 10 %.

Задача 23. На основі наведених даних розрахувати чистий дохід від реалізації товарів прямим методом: обсяг виробництва товарів А та Б, відповідно, – 1000 шт. та 900 шт.; залишок товарів на початок періоду — 100 шт. та 120 шт., а на кінець – 150 шт. та 60 шт.; витрати на оплату праці за звітний рік, відповідно, – 1000 грн. та 1200 грн., а вартість використаної сировини – 12000 грн. та 8000 грн.; ціна товару А – 30,0 грн./шт., а товару Б – 25,0 грн./шт.

Задача 24. Визначте плановий прибуток (збиток) підприємства. У звітному періоді ціна виробника за одиницю продукції становила 17 грн. і, враховуючи тенденції ринку, у плановому періоді зміна її величини не очікується. За рахунок удосконалення технологічних норм виробничого процесу очікується скорочення середніх умовно-змінних витрат підприємства на одиницю продукції з 11,25 грн. до 10,80 грн. Врахуйте, що у звітному періоді підприємство за обсягів реалізації в 135,4 тис. виробів зазнало збитків у сумі 87450 грн. Зміни обсягу виробництва не передбачається.

Задача 25. Працівниця має 2 дітей віком до 18 років. Вона працює на повну ставку менеджером і на 0,5 ставки — інспектором із кадрів. Посадовий оклад за обома посадами встановлено на рівні мінімальної зарплати, доплат і надбавок нема. Яка частина фінансових ресурсів централізується?

Задача 26 Згідно Книги обліку доходів і витрат та підтверджуючих документів виручка фізичної особи-підприємця склала 100 тис. грн., а витрати на господарську діяльність (підтверджені документально) склали 40 тис. грн., авансові платежі з податку на доходи фізичної особи – 6 тис. грн. Потрібно визначити остаточну суму податку на доходи фізичної особи.

Задача 27. Працівниця вийшла на роботу на умовах неповного робочого часу (0,5 ставки) з відпустки по догляду за дитиною до 3 років. Вона має 2 дітей: одній дитині — 2 роки, другій — 5 років. Посадовий оклад установлено на рівні мінімальної зарплати, інших доплат і надбавок немає. Яка частина фінансових ресурсів централізується??

Задача 28 Підприємець подав до ДПС декларацію згідно чинного законодавства у зазначені строки для річного звітного періоду. Згідно Книги обліку доходів і витрат та підтверджуючих документів виручка склала 100 тис. грн., а витрати на господарську діяльність (підтверджені документально) склали 40 тис. грн., авансові платежі з ПДФО – 5 тис. грн. Потрібно визначити остаточну суму

податку на доходи фізичної особи. Яка частина фінансових ресурсів централізується?

Задача 29. Вартість об'єкта страхування і розмір страхової суми дорівнюють 2000 грн. Безумовна франшиза 5 %, або 100 грн. Внаслідок пожежі майно частково ушкоджено, збиток страхувальника складає 1500 грн. Повторний страховий випадок завдав збитків в обсязі 1400 грн. Визначте розмір страхових виплат в обох випадках.

Задача 30. Комплекс з трьох житлових споруд застрахований за системою першого ризику на страхову суму 1.100 тис. грн. Шкода, заподіяна одному з будинків цього комплексу внаслідок пожежі, складає 1.500 тис. грн. Визначте розмір страхової виплати.

Задача 31. Вартість об'єкта страхування 2400 грн.; страхова сума 1200 грн. Збиток у результаті ушкодження об'єкта склав 400 грн. Визначте розмір страхового відшкодування для системи пропорційної відповідальності.

Задача 32 Середній врожай зерна у регіоні за останні сім років за статистикою складає 100 ц/га. Фактично отриманий врожай склав 90 ц/га. Коефіцієнт покриття КГР 80 %. Знайти суму страхового відшкодування. Знайти суму страхового відшкодування для системи граничної відповідальності.

Задача 33. На дату початку дії договору страхування вартість всього майна на складі 400 тис. грн., однак застраховано тільки майно, що може бути ушкоджене від заливання водою з вартістю цього майна 100 тис. грн. Внаслідок заливання завдано шкоду 40 тис. грн. Застосовується система “дробової” частини ризику. Визначте суми виплати якщо:

- 1) вартість всього майна на складі у момент заливання не перевищує суми показаної вартості об'єкту страхування;
- 2) вартість всього майна на складі на дату страхового випадку перевищує суми показаної вартості об'єкту страхування.

Задача 34. Банк нараховує відсотки за складною ставкою 35 % річних. Визначити суму нарахованих відсотків, якщо вклад 4000 грн. було закрито через 3,5 року.

Задача 35. Яку суму необхідно покласти в банк, щоб через п'ять років отримати 3000 грн. Якщо ставка за депозитом 23 %?

Задача 36. При народженні дитини ви поклали на депозитний рахунок 12 тис. грн. Якою буде сума, отримана при досягненні нею повноліття, якщо відсоткова ставка 20% залишатиметься незмінною.

Задача 37. Банк встановив наступний курс долара США: покупка 7,94 Bid; продаж – 7,98 Offer. Визначити скільки грн. можна отримати за 250 дол. США та скільки доларів США можна купити на 1000 грн.

Задача 38. На основі наведених даних визначити суму дивідендів, випланих на одну просту та привілейовану акцію.

Показники	Значення
Кількість випущених акцій, тис. шт.	25
Акціонерний капітал, тис. грн.	420
Кумулятивні привілейовані акції, тис. шт.	6
Фіксований дивіденд по привілейованих акціях, %	15
Період попередньої несплати дивідендів, роки	2
Маса дивіденду, тис. грн.	120

Задача 39. Визначте ринкову ціну муніципальної облігації, що продається з дисконтом. Якщо номінальна вартість 5 тис. грн. і термін обігу 8 років. Необхідна щорічна дохідність – 15 %

Задача 40. Визначити поточну ринкову вартість купонної облігації із наступними характеристиками:

- номінальна вартість 2 000 грн.;
- строк погашення 5 років;
- купонна виплата 9 %
- необхідна норма віддачі 8%

4. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ПРИКЛАДИ РОЗВ'ЯЗКУ ЗАДАЧ

Задача 1.

Визначити величину податку на прибуток підприємства якщо:

Показники	Сума, тис. грн.
Доход від реалізації товарів	15700
у т.ч. податкове зобов'язання з ПДВ	2376
Нараховано заробітну плату	2430

Ставка єдиного внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування для першого класу професійного ризику виробництва, %	36,76
Придбана туристична путівка	1200
Виробничі витрати	7800

Дохід, що оподатковується ПнП = $15700 - 2376 = 13324,00$
тис. грн.

Витрати = $7800 + 2430 + 2430 * 0,36,76 = 11123,27$ тис. грн.

Об'єкт оподаткування = $13324,00 - 11123,27 = 2200,73$ тис. грн.

Податок на прибуток = $2200,73 * 0,18 = 396,13$ тис. грн.

Задача 2.

Визначити величину централізованих та децентралізованих фінансових ресурсів, якщо виручка від реалізації становить 850 тис. грн. (в.т. ПДВ), собівартість реалізованої продукції 705 тис. грн. (в.т. ПДВ), доходи від продажу зайвого устаткування 125 тис. грн., доходи від купівлі-продажу цінних паперів 25 тис. грн.

Дохід = $850 - (850 * 0,2/1,2) + 125 + 25 = 858,33$ тис. грн.

Витрати = $705 - (705 * 0,2/1,2) = 587,50$ тис. грн.

Об'єкт оподаткування ПнП = $858,33 - 587,50 = 270,83$ тис. грн.

Податок на прибуток = $270,83 * 0,18 = 48,75$ тис. грн.

Децентралізовані фінансові ресурси = $270,83 - 48,75 = 222,08$
тис. грн.

Централізовані фінансові ресурси = $48,75 + (850 * 0,2/1,2) - (705 * 0,2/1,2) = 72,92$ тис. грн.

Задача 3.

На основі наведених даних про стан державного боргу, згрупуйте заборгованість за типом кредитора

Заборгованість	Розмір боргу, грн.
Внутрішня заборгованість, не віднесена до інших категорій	139 431 448 700,00
Заборгованість за позиками, одержаними від іноземних комерційних банків	15 920 573 446,70
Заборгованість за позиками, одержаними від міжнародних організацій економічного розвитку	84 608 870 389,52

Заборгованість за позиками, одержаними від органів управління іноземних держав	10 657 543 149,22
Заборгованість перед банківськими установами	3 273 249 931,88
Зовнішня заборгованість, не віднесена до інших категорій	80 335 501 676,00

Класифікація боргу за типом кредитора

Заборгованість	Розмір боргу, грн.
1. Внутрішній борг, у т.ч.	142 704 698 631,88
Заборгованість перед банківськими установами	3 273 249 931,88
Внутрішня заборгованість, не віднесена до інших категорій	139 431 448 700,00
2. Зовнішній борг, у т.ч.	191 522 488 661,44
Заборгованість за позиками, одержаними від міжнародних організацій економічного розвитку	84 608 870 389,52
Заборгованість за позиками, одержаними від органів управління іноземних держав	10 657 543 149,22
Заборгованість за позиками, одержаними від іноземних комерційних банків	15 920 573 446,70
Зовнішня заборгованість, не віднесена до інших категорій	80 335 501 676,00
ДЕРЖАВНИЙ БОРГ	334 227 187 293,32

Задача 4.

Проаналізуйте вплив зміни ціни на продукцію на зміну розміру фінансових ресурсів:

- виготовлено і реалізовано в звітному році 40000 виробів;
- ціна реалізації одного виробу (без ПДВ) становить 75 грн., а повна собівартість виробництва та продажу – 40 грн.;
- співвідношення змінних і постійних витрат на виробництво продукції дорівнює 65 і 35 %;
- дослідження ринку показали, що якщо знизити ціну одного виробу на 8 грн., то обсяг продажу продукції в наступному році може бути збільшено на 27 %;
- виробничі потужності підприємства дозволяють відповідне збільшення обсягу виробництва продукції.

Виручка від реалізації у звітному році = $40000 \cdot 75 = 3000\,000$ грн.

Розмір витрат в собівартості звітного року:

$$\begin{aligned} \text{змінних} &= 40 \cdot 0,65 = 26 \text{ грн. та постійних витрат} \\ &= 40 \cdot 0,35 = 14 \text{ грн.} \end{aligned}$$

Сумарні витрати звітного року
 $= (26 \cdot 40000) + (14 \cdot 40000) = 560000 + 1040000 = 1600000$ грн.
 Прибуток звітного року $= 3000000 - 1600000 = 1400000$ грн.
 Обсяг реалізованої продукції в наступному році
 $= 40000 \cdot 1,27 = 50800$ шт.
 Виручка від реалізації продукції в наступному році $= 50800 \cdot (75 - 8) = 3403600$ грн.
 Сумарні витрати наступного року $=$
 $560000 + (1040000 \cdot 1,27) = 1880800$ грн.
 Прибуток наступного періоду $= 3403600 - 1880800 = 1522800$ грн.
 Зміна прибутку $= 1522800 - 1400000 = 122800$ грн.

Задача 5.

Одинокa мати має 2 дітей віком до 18 років. Посадовий оклад установлено в розмірі 9000 грн, інших доплат і надбавок немає.
 Граничний розмір доходу для застосування ПСП
 $2940 \text{ грн} \times 2 = 5880 \text{ грн.}$, зважаючи на те, що зарплата становить 7000 грн., то права на податкову соціальну пільгу працівниця не має.
 Таким чином, оподатковуємо увесь розмір заробітної плати:
 $9000 \text{ грн} \times 18\% = 1620 \text{ грн.}$
 Військовий збір становитиме: $9000 \text{ грн.} \cdot 1,5\% = 135 \text{ грн.}$
 У підсумку розмір заробітної плати до виплати:
 $9000 - 1620 - 135 = 7245 \text{ грн.}$

Задача 6.

Середній прибуток від впровадження інвестицій у 500 тис. грн. запланований у розмірі 45 %. Фактично отриманий прибуток склав 37 %. Коефіцієнт покриття КГР = 75 %. Знайти суму страхового відшкодування для системи граничної відповідальності.
 Знаходимо суму збитку (УС):
 $УС = 500000 [(45\% - 37\%) : 100\%] = 0,08 \cdot 500000 = 40000$ грн.
 Тоді страхове відшкодування складає
 $SB = 40000 \cdot 0,75 = 30000$ грн.

Задача 7.

За якою ціною повинна продаватися облігація з дисконтом номінальною вартістю 2 000 грн. і терміном обігу 4 роки. Якщо необхідно забезпечити щорічну дохідність на рівні 9%
 Ринкова ціна облігації визначається як сума приведених купонних виплат та номіналу:

$$P_o = \sum_{n=1}^t \frac{C_n}{(1+i)^n} + \frac{M}{(1+i)^t}$$

Оскільки за даною облігацією купонні виплати не здійснюються, то

$$P_o = \frac{M}{(1+i)^t} = 2000 \cdot 0,7084 = 1\,417 \text{ грн.}$$

5. СИТУАТИВНІ ВПРАВИ

5.1. Кейс „Фінансові ресурси підприємства”

Завдання 1. Охарактеризуйте сферу діяльності підприємства.

Завдання 2. Який розмір фінансових ресурсів досліджуваного підприємства?

Завдання 3. Проаналізуйте динаміку фінансових ресурсів підприємства.

Завдання 4. Охарактеризуйте старуку фінансових ресурсів акціонерного товариства.

Завдання 5. Проведіть аналіз джерел формування фінансових ресурсів суб'єкта господарювання.

Завдання 6. Яким чином формується чистий прибуток підприємства?

Завдання 7. Виділіть особливості формування витрат господарюючого суб'єкту.

Завдання 8. На основі кейсу, порівняйте особливості формування та використання фінансових ресурсів досліджуваного підприємства.

5.2. Кейс „Управління фінансовими ресурсами домогосподарств”

Завдання 1. Заберіть та систематизуйте інформацію про обсяг доходів і витрат скориствовавшись для цього звичайними записами, таблицями MS. Excel чи спеціальними додатками.

Завдання 2. Виділіть основні переваги та недоліки обліку доходів та витрат за обраним Вами методом.

Завдання 3. Проаналізуйте структуру доходів та видатків. Виділіть основні статті.

Завдання 4. Проведіть порівняльний аналіз структури доходів та витрат із середніми значеннями в регіоні, в Україні та іншими країнами.

Завдання 5. Проведіть аналіз мотивів заощаджень домогосподарств. Оцініть ефективності вкладень та обґрунтуйте вибір можливих напрямів вкладення заощаджень.

Завдання 6. Оцініть фінансову вартість реалізації Ваших щонайменше двох цілей: стратегічної (3-5-10 років) і тактичної (1-3-6 місяців).

Завдання 7. Визначте розмір щомісячних відрахувань для формування необхідних фінансових заощаджень у заплановані строки реалізації Ваших цілей.

Завдання 8. Визначте найбільш прийнятний для Вас інструмент для накопичення заощаджень (депозит з простою чи складної процентною ставкою) порівнявши щонайменше два доступних для використання наразі фінансових інструменти (наприклад, наведіть розрахунок депозиту з капіталізацією процентів і без капіталізації процентів).

Завдання 9. За результатами виконання попередніх завдань сформууйте Ваш фінансовий план на найближчі 3 місяці.

Завдання 10. створіть інформаційний постер, що розкриватиме особливості ведення бюджету та збору інформації про ваші доходи та витрати, чи фінансові поради.

6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Студенти самостійно опрацьовують питання нащонаведених тем, використовуючи рекомендовану літературу (табл. 1).

Таблиця 1

Рекомендовані завдання для самостійної роботи

Тема самостійної роботи	Короткий зміст	Рекомендована література
Теоретичні основи	Сутність і відмінні ознаки фінансів. Призначення та роль фінансів.	9, 12, 13, 16, 17, 18, 22, 35, 37, 52

Тема самостійної роботи	Короткий зміст	Рекомендована література
функціонування і розвитку фінансів	Сучасні підходи до тлумачення сутності фінансів. Зв'язок фінансів з іншими вартісними економічними категоріями. Історичні передумови виникнення і розвитку фінансів. Генезис і еволюція фінансів в Україні та інших країнах. Передумови виникнення та розвитку фінансової науки в Україні та інших країнах. Вплив фінансової інклюзії на досягнення цілей сталого розвитку.	
Податки та податкова система	Податкова система і податкова політика України. Генезис податків різних країн світу. Податкова система України. Призначення і роль цільових фондів фінансових ресурсів. Характеристика цільових фондів фінансових ресурсів. Недержавні фінансові фонди. Особливості функціонування соціальних позабюджетних фондів України.	3, 8, 11, 12, 13, 14, 16, 18, 23, 39, 41, 47
Бюджет та бюджетна система	Економічна сутність і призначення державного бюджету. Бюджетна система України. Бюджетний процес в Україні. Бюджет та генезис і еволюцію бюджетних відносин в Україні та інших країнах. Особливості бюджетного процесу в Україні.	2, 3, 5, 6, 10, 12, 13, 15, 18, 21, 25, 25, 27, 33, 34, 50
Бюджетний дефіцит і його вплив на розвиток економіки	Сутність, джерела формування і класифікація доходів бюджету. Сутність, склад і структура видатків державного бюджету. Бюджетний дефіцит: суть види, види та джерела покриття. Порівняльна характеристика джерел фінансування дефіциту бюджету	2, 3, 5, 6, 10, 12, 13, 15, 18, 21, 25, 25, 27, 33, 34, 50

Тема самостійної роботи	Короткий зміст	Рекомендована література
Державний кредит і державний борг	Сутність, функції та форми державного кредиту. Державні позики і джерела їх погашення. Державний борг, його формування і обслуговування. Аналіз державного боргу України.	2, 3, 5, 6, 10, 12, 13, 15, 18, 21, 25, 25, 27, 33, 34, 50
Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання	Сутність та функції місцевих фінансів. Місцеві бюджети – фінансова основа місцевого самоврядування. Збалансування місцевих бюджетів. Особливості формування, виконання та збалансування місцевих бюджетів різних рівнів в Україні.	1, 2, 3, 4, 5, 6, 10, 12, 13, 15, 18, 21, 25, 25, 27, 33, 34, 50
Фінанси суб'єктів господарювання	Фінансові відносини суб'єктів господарювання. Фінансові ресурси підприємств, їхній склад і джерела формування. Особливості фінансів підприємств різних форм власності та видів діяльності. Особливості організації фінансів недержавних організацій	7, 13,14, 16, 17, 35, 39, 40, 41, 46, 47
Фінанси домогосподарств	Теоретичні основи фінансів домогосподарств. Бюджет домогосподарства, його структура. Заощадження домогосподарств, їх класифікація, мотиви та чинники. Аналіз статистичних показників, що характеризують доходи та видатки домогосподарств.	9, 12, 13, 16, 17, 18, 23, 26, 29, 33, 34, 35, 41, 50

Тема самостійної роботи	Короткий зміст	Рекомендована література
Фінансовий ринок	Поняття фінансового ринку та його структура. Об'єкти та суб'єкти фінансового ринку. Характеристика окремих сегментів фінансового ринку. Характеристика окремих сегментів фінансового ринку Особливості фінансових відносин у сфері страхування. Організація страхування. Страховий ринок. Сучасний стан ринків різних видів страхових послуг.	13, 16, 17, 18 , 20, 24, 28, 29, 30, 31, 32, 43, 48
Фінансова безпека: сутність та механізм забезпечення	Економічна безпека як багаторівнева система: поняття та базові елементи. Фінансова безпека: сутність і місце в системі економічної безпеки. Механізм та системи забезпечення фінансової безпеки держави. Аналіз загроз та індикаторів економічної та фінансової безпеки.	10, 12, 16,17,18, 19, 41, 46, 47
Міжнародні фінанси	Сутність і призначення міжнародних фінансів. Міжнародні фінансові організації і міжнародні фінансові інституції. Міжнародний фінансовий ринок. Діяльність та особливості функціонування міжнародних фінансових організацій. Еволюція та сучасні риси фінансових систем країн з розвинутою ринковою економікою. Структурна будова та класифікація фінансових систем зарубіжних країн.	12, 16, 17, 18, 38, 42, 44, 45, 51, 52

Індивідуальна робота студентами денної та заочної форми навчання виконується у вигляді курсової роботи, що враховуються при поточному оцінюванні знань. Вимоги. Структура та порядок оцінювання курсової роботи наведено у методичних вказівках.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

1. Optimization Model of Structural Allocation of Financial Resources in the Pension System of Ukraine NKSB Vita Havryliuk, Volodymyr Rudyk, Larisa Melnyk Review of Economics and Finance, 216-228 (Scopus available at: <https://refpress.org/ref-vol20-a26/>)

2. Бюджетна система України: навч. посіб. у схемах і таблицях / С.В. Качула, Г. Є. Павлова, Л. В. Лисяк, Добровольська О.В., Л.І. Катан. Дніпро: Монолит, 2021. 332 с.

3. Бюджетно-податкова безпека (у схемах і таблицях): навч. посіб./ за ред. Г. В. Миськів. Львів: ЛьвДУВС, 2021. 276 с.

4. Волкова В. В., Волкова Н. І. Місцеві фінанси. Навчальний посібник. Вінниця: Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2022. 105 с.

5. Карлін М. І., Проць Н. В., Борисюк О. В., Публічні фінанси: навчальний посібник; за ред. д.е.н., проф. М. І. Карліна. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. 358 с.

6. Конспект лекцій з дисципліни «Бюджетна система». Полтава: Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2023. 104 с.

7. Марусяк Н.Л. Фінанси підприємств: навч. посіб.: 2-ге вид., перероб. і доп. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 176 с

8. Матвійчук Н. М. Податкова система: конспект лекцій. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. 130 с

9. Мельник Л.В., Кондрацька Н.М., Дума В.Л. Фінансова інклюзія у контексті відновлення економіки України. Вісник НУВГП. Економічні науки. 2024. № 4.

10. Мельник Л.М., Кондрацька Н.М., Дума В.Л. Роль бюджетної безпеки у забезпеченні стабільності фінансової системи України. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Сер. Економічні науки. 2022. Вип. 4(100). С. 90-100.

11. Податкова система: конспект лекцій: навч. посіб./уклад.: Гречко А.В. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 119 с.

- 12.Содома Р., Дубинецька П., Саміло А. Фінанси, гроші та кредит: теорія та практика : [навч. посіб.]. за заг. ред. Р. І. Содоми. Львів : Растр-7, 2025. 622 с.
- 13.Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси: підручник. 2-ге вид. перероб. і доп. Житомир: Поліський університет, 2024. 317 с
- 14.Томнюк Т. Л. Податкова система: навчальний посібник. Чернівці: ЧТЕІ ДТЕУ, 2022. 324 с.
- 15.Фінанси бюджетних установ: навч. посіб. / Н. А. Дехтяр, О. В. Дейнека, О. В. Люта, Н. Г. Пігуль; за заг. ред. Н. А. Дехтяр. Суми: Сумський державний університет, 2020. 229 с.
- 16.Фінанси : підруч. [для студентів екон. спец., аспірантів, викладачів закл. вищ. освіти та ін. / Лютий І. О. та ін.] ; за ред. І. О. Лютого ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ ; Тернопіль : Західноукраїнський національний університет, 2023. 715 с.
17. Фінанси : підручник : [для студентів, аспірантів та викладачів закл. вищ. освіти / В. П. Горин та ін.] ; за ред. А. І. Крисоватого ; М-во освіти і науки України, Західноукр. нац. ун-т. Тернопіль : ЗУНУ, 2024. 631 с.
- 18.Фінанси: підруч. / В. П. Горин, В. Г. Дем'янишин, О. П. Кириленко [та ін.]; за ред. А. І. Крисоватого. Тернопіль: ЗУНУ, 2024. 632 с.
- 19.Фінансова безпека держави: навч. посіб./ [Ситник Н.С., Гукалюк А.В., Стасишин А.В., Слобода Л.Я.] Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 2024. 680 с.
- 20.Фінансовий ринок: навч. посіб.за заг.ред. Арутюнян С.С. 2018. 484 с.

Законодавча база

- 21.Бюджетний кодекс України. Кодекс України; Закон, Кодекс від 08.07.2010 № 2456-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/>
- 22.Конституція України. Верховна Рада України; Конституція України, Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

23.Податковий кодекс України. Кодекс України; Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

24.Про банки і банківську діяльність. Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>

25.Про Державний бюджет України на відповідний рік

26.Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>

27.Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття Закон України від 02.03.2000 № 1533-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14#Text>

28.Про Національний банк України. Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>

29.Про недержавне пенсійне забезпечення Закон України від 09.07.2003 № 1057-IV. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15#Text>

30.Про ринки капіталу та організовані товарні ринки. Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>

31.Про страхування. Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#n2320>

32.Про фінансові послуги та фінансові компанії. Закон України від 14.12.2021 № 1953-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#n1134>

Електронні джерела

33.Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/>

34.Єдиний веб-портал використання публічних коштів. URL: <https://spending.gov.ua/new/>

35.Законодавство України: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main>

36.Офіційний сайт Eurostat. URL : <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

37. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua>
38. Офіційний сайт Групи Світового Банку. URL: www.worldbank.org
39. Офіційний сайт Державної митної служби України. URL: <https://customs.gov.ua/>
40. Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua/>
41. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
42. Офіційний сайт Європейського банку реконструкції та розвитку. URL: <https://www.ebrd.com/home.html#>
43. Офіційний сайт Ліги страхових організацій України. URL: <http://www.uainsur.com>
44. Офіційний сайт Міжнародного Валютного Фонду. URL: <http://www.imf.org>
45. Офіційний сайт Міжнародної фінансової корпорації. URL: www.ifc.org
46. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України. URL: <https://www.msp.gov.ua/>
47. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/>
48. Офіційний сайт Національного банку України. URL: www.bank.gov.ua
49. Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй. URL: <https://ukraine.un.org/uk>
50. Офіційний сайт Пенсійного фонду України. URL: <https://www.pfu.gov.ua/>
51. Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: <https://www.wto.org/>
52. Трансперенсі Інтернешнл Україна URL: <https://ti-ukraine.org/about/>